

Guia docent

210735 - HAC - Història, Arquitectura i Ciutat

Última modificació: 15/07/2024

Unitat responsable:	Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona
Unitat que imparteix:	756 - THATC - Departament de Teoria i Història de l'Arquitectura i Tècniques de Comunicació.
Titulació:	MÀSTER UNIVERSITARI EN ARQUITECTURA (Pla 2015). (Assignatura optativa). MÀSTER UNIVERSITARI EN ESTUDIS AVANÇATS EN ARQUITECTURA-BARCELONA (Pla 2015). (Assignatura optativa).
Curs: 2024	Crèdits ECTS: 5.0 Idiomes: Castellà

PROFESSORAT

Professorat responsable:	MARIA TERESA NAVAS FERRER
Altres:	Primer quadrimestre: CARLOS BITRIÁN VAREA - THC1 MARIA TERESA NAVAS FERRER - THC1

METODOLOGIES DOCENTS

PATRIMONI(S): NOCIONS, VALORS I PRÀCTIQUES

Mètode expositiu/Lliçó magistral
Classe expositiva participativa
Treball autònom
Tutoria

OBJECTIUS D'APRENTATGE DE L'ASSIGNATURA

PATRIMONI(S): NOCIONS, VALORS I PRÀCTIQUES

1. És apte per:
  - accedir al coneixement del Patrimoni històric i cultural com a lloc de confluència de diversos espais disciplinars, amb un recorregut que parteix de la cultura arquitectònica i urbanística per estendre's a l'àmbit de les categories socials, polítiques i antropològiques. Entendre els debats teòrics i pràctics fonamentats en la dialèctica entre conservació i restauració, intervenció i transformació.
2. És capaç de:
  - comprendre els orígens de les nocions i valors que han constituït el Patrimoni com a construcció cultural,
  - reconèixer les etapes més influents de la presa de consciència patrimonial i la seva reciprocitat amb el pensament teòric sobre l'arquitectura i la ciutat,
  - reflexionar sobre la necessitat i la capacitat d'intervenir sobre un edifici del passat; la constitució de la història de la restauració com una disciplina autònoma,
  - desenvolupar el raonament crític al voltant de l'extensió i ampliació del Patrimoni així com de la seva globalització i les seves connexions amb els conflictes urbans i territorials,
  - aproximar-se als instruments de protecció jurídica del Patrimoni històric i cultural i la seva col·laboració amb els processos de canvi d'ús i de gestió urbana, cultural i museística.

HORES TOTS DE DEDICACIÓ DE L'ESTUDIANTAT

Tipus	Hores	Percentatge
Hores grup gran	37,5	30.00
Hores aprenentatge autònom	87,5	70.00

Dedicació total: 125 h

CONTINGUTS

PATRIMONI(S): NOCIONS, VALORS I PRÀCTIQUES / 1. Marc teòric

Descripció:

Presentació de l'assignatura. Les formes de la consciència històrica. Memòria, Herència, Monument, Obra d'art, Patrimoni.

- 1.1. La construcció cultural del Monument Històric.
- 1.2. Els debats del Patrimoni i la seva interacció amb l'arquitectura i l'urbanisme. Expansió del concepte de Patrimoni i els efectes de la seva globalització.
- 2.1. L'Humanisme davant de l'Antiguitat. Gènesi de la idea de monument i la seva restauració.
- 2.2. Reconstruir l'arquitectura del passat. El Neoclassicisme i l'Antiguitat.
- 3.1. Revolució, vandalisme. La gestió de l'herència i noves institucions.
- 3.2. El Romanticisme i el descobriment de l'Edat Mitjana. Els monuments nacionals.
- 3.3. El "restauro archeologico".
- 4.1. El "Conservation Movement" com a lliçó moral a Anglaterra. Antirestauroció. John Ruskin.
- 4.2. La restauració estilística. Relat històric i veritat constructiva. Viollet-le-Duc.
- 5.1. La ciutat moderna i el monument: higienisme i sentit cívic, progrés i nostàlgia.
- 5.2. La valoració del patrimoni com a culte modern a la Viena fin-de-siècle. La teoria dels valors d'Alois Riegl.
- 6.1. El paisatge com a construcció cultural. Monuments naturals. El moviment conservacionista de la naturalesa a USA.
- 6.2. Tutela del patrimoni i restauració científica. De l'objecte al context: el centre històric. La Carta d'Atenes de 1931.
- 7.1. Fenomenologia i la restauració com a acte crític. La Carta de Venècia de 1964.
- 7.2. Nova Monumentalitat. "The Heart of the City": reconsiderar la ciutat històrica.
- 8.1. L'impacte de les destruccions del segle XX. Restauracions emblemàtiques.
- 8.2. Autenticitat. Desrestauracions.

Dedicació: 21h

Grup gran/Teoria: 21h

PATRIMONI(S): NOCIONS, VALORS I PRÀCTIQUES / 2. Contextos

Descripció:

- 9.1. Col·leccionisme i ensenyament de l'arquitectura històrica entre els segles XIX i XX. Tres escenaris comparats: Londres, Berlín i Barcelona.
  - 9.2. La construcció del patrimoni arquitectònic espanyol, segles XIX i XX. Salvaguarda i restauració de la Catedral de León.
- 10 Reposicionaments enfront el patrimoni arquitectònic durant la transició espanyola.

Dedicació: 6h

Grup gran/Teoria: 6h

PATRIMONI(S): NOCIONS, VALORS I PRÀCTIQUES / 3. Instruments

Descripció:

11.1. Nous patrimonis i valors universals. Confluències a escala planetària. Convencions, cartes i declaracions.

11.2. Paisatges culturals, històrics, urbans, i noves metodologies transversals.

12.1. La interacció amb el patrimoni urbanístic i territorial. Conflictes patrimonials.

12.2. Consideracions finals sobre el patrimoni. Turisme cultural. patrimoni intangible. Memòria col·lectiva.

13.1. Després de la restauració, què fem amb el patrimoni? Interpretació i gestió cultural d'equipaments i espais públics de valor patrimonial.

13.2. Final de l'assignatura. Balanç de les discussions compartides.

Dedicació: 9h

Grup gran/Teoria: 9h

SISTEMA DE QUALIFICACIÓ

PATRIMONI(S): NOCIONS, VALORS I PRÀCTIQUES

Avaluació continuada (%) Avaluació final (%)

SE05 Assistència i participació activa a classe 30 30

SE06 Exposició pública oral a classe 15 15

SE03 Treball escrit 55 55

Avaluació continuada. Es basarà en:

. la participació activa a classe a través de debats i discussions al voltant de textos, de projectes així com d'altres recursos proporcionats pel professorat i, també, proposats per l'alumne

. uns breus treballs escrits, de caràcter individual, que seran presentats en el transcurs del curs i caldrà que siguin lliurats a través de la plataforma de l'assignatura a Atenea.

Avaluació continuada

L'avaluació continuada es farà a partir del treball que desenvoluparà l'estudiant durant el curs, mitjançant el lliurament de treballs o la realització de proves escrites i/o orals, segons els criteris i calendari que s'estableixin.

Avaluació final

Si l'avaluació continuada no és positiva es podrà realitzar una segona avaluació que consistirà en una prova final de caràcter global en el format que s'estableixi d'acord amb el criteri del professorat responsable (prova escrita o oral i/o lliurament de treballs).

BIBLIOGRAFIA

Bàsica:

- Ballart, J.; Juan, J. Gestión del patrimonio cultural. 4ª ed.. Barcelona: Ariel, 2008. ISBN 9788434466432.
- Bandarin, F.; Oers, R. van; Gómez Acosta, J. M.; Calatrava, J. El Paisaje urbano histórico : la gestión del patrimonio en un siglo urbano. Madrid: Abada, 2014. ISBN 9788416160013.
- Capel Saéz, H. El Patrimonio : la construcción del pasado y del futuro. Barcelona: Ediciones del Serbal, 2014. ISBN 9788476287477.
- Choay, F. Alegoría del patrimonio. Barcelona: Gustavo Gili, 2007. ISBN 9788425222368.
- Choay, F. Le patrimoine en questions: anthologie pour un combat. Paris: Éditions du Seuil, 2009. ISBN 9782021004946.
- Grau Fernández, R.; López Guallar, M.. "El concepto de monumento histórico en Barcelona, 1835-1982". Bonet Correa, A. Urbanismo e historia urbana en el mundo hispánico. Madrid: Universidad Complutense, 1985. 1055-1064.
- Jokilehto, J. A History of architectural conservation. London: Butterworth-Heinemann, 1999. ISBN 0750637935.
- Lowenthal, D. El Pasado es un país extraño. Madrid: Akal, 1998. ISBN 9788446008163.
- Lynch, K. ¿De qué tiempo es este lugar? ¿Para una nueva definición del ambiente. Barcelona: Gustavo Gili, 1975. ISBN 842520853X.
- Arjones Fernández, A. Alois Riegl : el culto moderno de los monumentos, su carácter y sus orígenes. Sevilla: Junta de Andalucía, Consejería de Cultura, 2007. ISBN 9788482667287.
- Rivera Blanco, J. De varia restauratione: teoría e historia de la restauración arquitectónica. Madrid: Abada, 2008.
- Ruskin, J. Las Piedras de Venecia. Madrid: Consejo General de la Arquitectura Técnica en España; Murcia: Región de Murcia, Consejería de Turismo y Cultura, Dirección General de Cultura [etc.], 2000. ISBN 8489882134.
- Swenson, A. The rise of heritage: preserving the past in France, Germany and England, 1789-1914. Cambridge: Cambridge University Press, 2013. ISBN 9781107595583.
- Tilden, F. La Interpretación de nuestro patrimonio. Pamplona: Asociación para la Interpretación del Patrimonio, 2006. ISBN 9788461106899.
- Viollet-Le-Duc: les visions d'un architecte. Paris: Cité de l'architecture et du patrimoine : Norma, cop. 2014. ISBN 9782915542660.

Complementària:

- Heinich, Nathalie. La Fabrique du patrimoine : "de la cathédrale à la petite cuillère" . Paris: Maison des sciences de l'homme, 2015. ISBN 9782735112647.
- Brandi, C. Teoría de la restauración. Madrid: Alianza, 1988. ISBN 8420670723.
- La Arquitectura y el tiempo: patrimonio, memoria, contemporaneidad. Madrid: Abada, 2013. ISBN 9788415289562.
- Carbonara, G. Architettura d'oggi e restauro: un confronto antico-nuovo. Torino: UTET scienze tecniche, 2011. ISBN 9788859806295.
- Historia, restauración y reconstrucción monumental en la posguerra española. Madrid: Abada, 2012. ISBN 9788415289098.
- Giovannoni, G. Vecchie città ed edilizia nuova. 2a ed.. Milano: CittàStudi, 1995. ISBN 8825171277.
- Marconi, P. Dal piccolo al grande restauro: colore, struttura, architettura. 2a ed. Venezia: Marsilio, 1989. ISBN 883175016X.
- Nora, P. Pierre Nora en Les lieux de la mémoire. Montevideo: Trilce, 2008. ISBN 9789974324879.
- Soraluze Blond, José R. Historia de la arquitectura restaurada : de la Antigüedad al Renacimiento. A Coruña: Universidade da Coruña. Servicio de Publicacións, 2008. ISBN 9788497492928.
- Soraluze Blond, José R. Historia de la arquitectura restaurada del Renacimiento al Movimiento Moderno. A Coruña: Universidade da Coruña, 2010. ISBN 9788497494106.
- Vélez, P. El desvetllament de la consciència de patrimoni històric a Catalunya. Barcelona: Amics de l'Art Romànic, Filial Institut d'estudis Catalans, 2003. ISBN 8472836754.
- Roger, Alain; Veuthey, Maysi; Maderuelo, Javier. Breve tratado del paisaje. Madrid: Biblioteca Nueva, cop. 2007. ISBN 9788497426817.
- Capitel, Antón. Metamorfosis de monumentos y teorías de la restauración. 2ª ed. rev. i ampl. Madrid: Alianza Editorial, 2009. ISBN 9788420653600.

RECURSOS

Enllaç web:

- Intranet Docent. <https://atenea.upc.edu/moodle/login/index>

Altres recursos:

Conversaciones, Revista ICCROM: <https://www.iccrom.org/news/conversaciones-multilingual-journal-history-and-theory>
<https://www.iccrom.org/>

ICOM CC. Terminología para definir la conservación del patrimonio cultural tangible, Nueva Dehli: Septiembre 2008
https://es.wikipedia.org/wiki/Conservaci%C3%B3n_y_restauraci%C3%B3n

LACUESTA, RAQUEL. Restauració monumental a Catalunya (segles XIX i XX). Les aportacions de la Diputació de Barcelona. Barcelona: Diputació de Barcelona, 2000. Monografies, 5. <https://www.diba.cat/es/web/spal/restauracio-monumental-a-catalunya> />
NIETZCHE, FRIEDRICH. Sobre la utilidad y el perjuicio de la historia para la vida (II intempestiva), Madrid: Biblioteca Nueva, 1999
http://pdfhumanidades.com/sites/default/files/apuntes/10-%20NIETZSCHE%20Friedrich_Sobre%20la%20utilidad%20y%20el%20perjuicio%20de%20la%20historia%20para%20la%20vida.pdf